

KUNTA
LIITTO

BRYSSELIN
TOIMISTO

30

Vihreä siirtymä suomalaisissa kunnissa – tilannekuvaa ja toiveita EU:n suuntaan

Kuntaliiton Brysselin toimisto 30 v. juhlaseminaari

Vihreän kehityksen ohjelma, 23.2.2022

Miira Riipinen, johtaja, yhdyskunta ja ympäristö @miirariipinen

Kuntien tilannekuva

Ilmasto, energia, liikenne, luonto

Kunnat aktiivisina ilmastotoimijoina ja verkostoitujina

- 138 kunnalla on ilmastotavoite, yleensä se koskee sekä ilmastomuutoksen hillintää että sopeutumista
- On olemassa lukuisia ilmastoverkostoja ja -sitoumuksia, joiden avulla tavoitteita edistetään kunnan päätöksenteossa sekä toiminnassa.
- Ilmastotyötä tehdään myös resurssiviisauden tai laajemman kestäväen kehityksen käsitteen alla.

**80 %
suomalaisista
asuu ilmasto-
tavoitteen
asettaneessa
kunnassa**

BRYSELIN
TOIMISTO

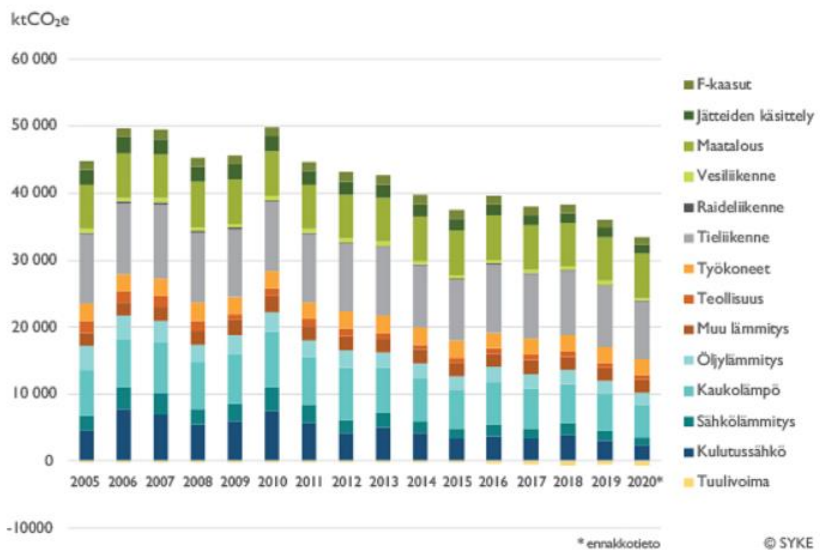
30

KUNTA
LIITTO

Energiavalinnoilla keskeinen merkitys kuntien päästökehityksessä

Kuntien ilmastopäästöt vähenivät 7,4 prosenttia vuonna 2020

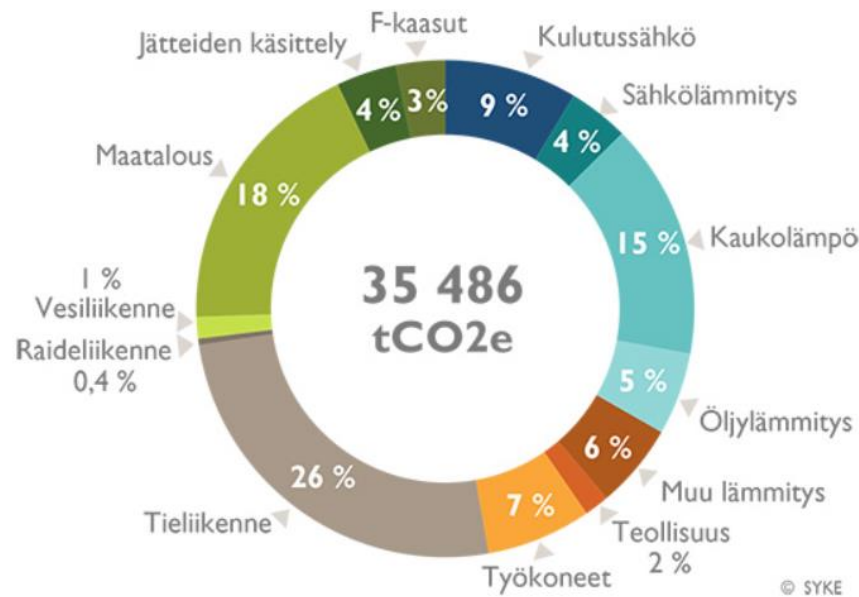
Uutinen 16.8.2021 klo 9.07

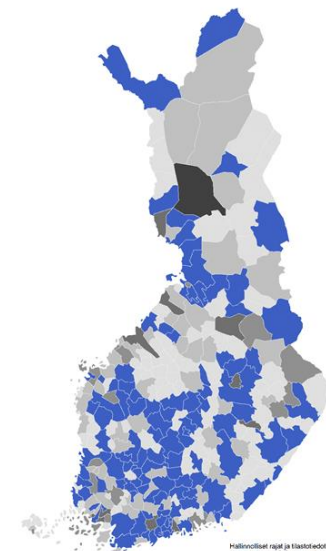
Suomen kuntien kasviuonekaasupäästöt sektoreittain vuosina 2005-2020. © SYKE

Päästöt ovat vähentyneet lähes kaikissa Suomen kunnissa vuosina 2005-2020, jolloin keskimääräinen muutos on ollut -24 prosenttia.

Kuntien yhteenlaskettujen päästöjen jakauma vuonna 2019

Suomen kuntien yhteenlaskettujen kasviuonekaasupäästöjen jakauma vuonna 2019. Päästöt on laskettu Hinku-laskentasaäntöjen mukaisesti. © SYKE

Suomen energiapolitiikan lähtökohdat * - kunta-alan näkökulmia

TOIMITUSVARMUUS:

- ENERGIAN RIITTÄVÄ JA HÄIRIÖTÖN SAATAVUUS

KUNTATASOLLA:

- Varautuminen (mm. energiaturpeen tulevaisuus?, henkilöstö)

* Lähde: TEM

KESTÄVYYS:

- KESTÄVYYS YMPÄRISTÖN JA ILMASTON NÄKÖKULMASTA
- LUONNON MONIMUOTOISUUS

KUNTATASOLLA:

- KETS-toimeenpano
- muu kestävän kehityksen toiminta

KETS = Kunta-alan energiatehokkuussopimus

Energia-trilemma

KILPAILUKYKY:

- ENERGIAN KILPAILUKYKYINEN HINTA
- INNOVAATIOT, KASVU JA VIENTIPOTENTIALI

KUNTATASOLLA:

- kannattavat energiainvestoinnit
- käyttömenojen hallinta
- TKI-toiminta

Liikenne: tärkeä ja haastava ilmastotyön osa

- Olennainen osa ilmasto- ja hyvinvointityötä ja elinvoimaa ja saavutettavuutta.
- Hyvä joukkoliikenteen palvelutaso on kaupunkiseuduilla perusta kestäväälle liikkumiselle ja uusille liikkumispalveluille.
- Kehittämisteemoja kunnissa, kaupungeissa ja alueilla:
 - Kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen toimivuus ja palvelut, matkaketjut
 - Ajoneuvokannan uudistuminen ja vaihtoehtoisten polttoaineiden lataus- ja tankkausinfra.
 - Kestävän kaupunkilogistiikan kehittäminen.
- Kuntien ja -seutujen keinoja mm.
 - Maankäytön, asumisen, liikenteen ja palveluiden tarkastelu ja suunnittelu kokonaisuutena ja ratkaisuja yhteensovittaen.
 - Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelmat ja niiden toteutus.
 - Kestävän kaupunkiliikenteen suunnitelmat (SUMP) integroituna muuhun suunnitteluun.

Kunnat aktiivisia luonnonsuojelutoimissa – tavoitteellista ohjelmatyötä vähemmän

Luonto- ja biodiversiteettistrategia

- tehty tai valmisteilla 15 % kunnista

Ajankohtaista

- monitavoitteinen metsänhoito ja ekologisen kompensaaion kokeilut

Kuntien yleisimmin tekemät toimet:

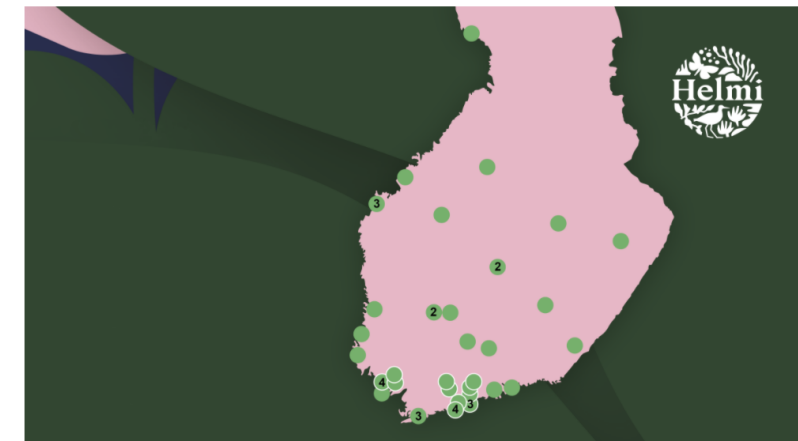
- Vieraslajien torjunta 93 %
- Luontopolun perustaminen 93 %
- Kunnan luontomatkailukohteiden ja luontoarvojen markkinointi 80 %
- Vesistöjen kunnostus 77 %
- Luontokartoitukset kaavojen luontoselvitysten ohella 73 %
- Luontotietoisuuden lisääminen 73 %
- Suojeluhankkeiden toteutus 70 %

Helmi-elinympäristöohjelma rahoittaa 45 luonnonhoitohanketta kunnissa

Ympäristöministeriö 3.11.2020 13.41

TIEDOTE

Kuntien toiveet EU:n suuntaan

Ilmasto, energia, liikenne, luonto

Paikallisen tason osallisuus tärkeää ilmastotoimien tehokkuuden ja hyväksyttävyyden varmistamiseksi

- EU:n ilmastopolitiikan monimutkaisuus on uhka sen läpinäkyvyydelle ja vaikuttavuudelle. Kokonaisuuden hallinta, yhteisvaikutuksen tunnistaminen ja tehokkuuden varmistaminen on vaativaa, mihin yhteiskunnallisessa keskustelussa on hankala ei-asiantuntijoiden osallistua mielekkäästi ja vaikuttaa politiikan hyväksyttävyyteen.
- Erilaisia tukimuotoja tarvitaan, mutta niitä on koordinoitava.
- Innovaatioista hyvien käytäntöjen monistamiseen ja skaalaamiseen

BRYSELIN
TOIMISTO

30

KUNTA
LIITTO

Energiamurroksessa vaikuttavuus edellä -keinojen valinta toimijoille

- 1.EU:n tulisi keskittyä EU-laajuisten **päästövähennystavoitteiden** asettamiseen ja jäsenvaltioiden energia- ja ilmastotyön tukemiseen
 - Energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian tavoitteiden pitää olla ohjeellisia
 - Keinojen valinta ja käytännön toteutus jäsenvaltioille (ei EU-tason yksityiskohtaisia teknisiä vaatimuksia)
- EU:n roolina valvoa asetettujen tavoitteiden saavuttamista.
 - Delegoitujen säädösten käytön pitää olla hyvin harkittua ja täsmällisesti rajattua.
- 2. Ohjauskeinojen **päällekkäisyyttä** tulisi välttää.
 - Taakanjakosektorin ohjauskeinojen ja päästökauppasektorin synkronointi
- 3.Energia- ja ilmastotyötä tehdään nykyään paljon eri sektoreilla **vapaaehtoisesti**
 - Lähtötilanne-erot on otettava huomion jäsenmaakohtaisia velvoitteita asetettaessa
- 4.Jäsenmaiden alueellisen ja paikallisen tason yksityisten ja julkisten toimijat **osallistettava**
 - toimenpiteiden tehokkuuden ja hyväksyttävyyden varmistaminen

TOIMISTO

30

KUNTA
LIITTO

Liikenteen vihreä siirtymä: alueelliset erot, kaupunkiseudut, teknologianeutraalius

- Yhteiset tavoitteet ja askelmerkit välttämättömiä mutta myös alueellisten erojen huomioiminen.
 - Esim. jakeluinfra-asetus (AFIR): resursseja tulee voida kohdentaa jäsenmaassa ja alueilla vaikuttavasti ja kustannustehokkaasti.
- Kaupunkiseutujen mahdollisuudet kehittää joukkoliikennejärjestelmäänsä kokonaisvaltaisesti PSA:n pohjalta tulee jatkossakin turvata.
- TEN-T-uudistus on Suomen ja sen eri alueiden saavutettavuuden näkökulmasta tärkeä:
 - Hyvää: liikenneverkot-energia-vähäpäästöisyys-digitaalisuus-multimodaalisuus.
 - Tarvetta avata kaupunkisolmukohtien kriteereitä ja tulkintaa yhteistyössä kaupunkien kanssa
 - Raideliikennehankkeille tärkeää, että niiden kannattavuudessa huomioidaan jäsenmaiden sosioekonomiset olosuhteet ja laajemmat taloudelliset vaikutukset.
- Liikenne sähköistyy, sääntelyssä tulee jättää tilaa myös muille puhtaille käyttövoimaratkaisuille kuten biokaasulle.

Päästökaupan laajentaminen – vaikutusten arviointi tärkeää

- Päätöksentekoa varten tarvittaisiin lisätietoa päästöoikeuden hinnan muodostumisesta ja vakaudesta, vaikutuksesta polttoaineen hintaan sekä vaikutuksista kansalaisiin, yrityksiin, logistiikkakustannuksiin, eri kulkutapoihin.
- Tarvittaisiin arvio eri lakialoitteiden yhteisvaikutuksista tieliikenteeseen:
 - Esim. tieliikenteen päästökauppa, energiaverodirektiivi, jakeluinfra-asetus, uusien ajoneuvojen CO2-raja-arvot, taakanjakosektorin tiukennukset.
- Suhtaudumme kriittisesti sosiaalirahasto-ehdotukseen:
 - Päästökaupan tuotot tulisi kohdentaa siihen jäsenmaahan, josta ne kerätään, ja ohjata liikenteen CO2-päästöjen vähentämiseen, energiakäänteeseen vauhdittamiseen sekä kestävien liikennemuotojen edistämiseen.
 - Esitämme, että huutokauppatuotoista ohjataan osa alueiden ja kuntien ilmastotyön rahoitukseen.

BRYSELIN
TOIMISTO

30

KUNTA
LIITTO

Luontotavoitteet voitava yhteensovittaa muihin maankäytön tavoitteisiin

- EU biodiversiteettistrategian suojelu- ja ennallistamistavoitteilla merkittävä vaikutus kuntien maankäyttöön
- Muutkin kuin tiukasti suojellut alueet merkittäviä kuntien mahdollisuuksille edistää monimuotoisuutta (kaavavaraukset, tiedonhallinta)
- Suojelutavoitteen toteutus sitoumuksilla hyvä lähtökohta, valmistelu vasta alkanut
- Ennallistamiseen tarvitaan myös kuntatason rahoitusta
- Kaupunkien virherryttämissuunnitelmat – voitava hyödyntää olemassa olevia luonto-, ympäristö- viheralueohjelmia
- Hallinnollisesti kevyt rahoitus monipuoliseen luonnonmonimuotoisuustyöhön tarpeen

BRYSELIN
TOIMISTO

30

KUNTA
LIITTO

Lukuisat erilliset EU Green Deal -aloitteet kohdataan kunnissamme kokonaisuutena

Suomalaisilla kunnilla monta roolia ohjelman toteuttajana palveluntuottaja, valvova viranomainen, elinympäristön rakentaja, julkinen hankkija, yritysten kumppani, kuntalaisen hyvinvoinnin ja tietoisuuden lisääjä...

- EU:n talouden muuttaminen kestäväksi tulevaisuuden takaamiseksi
- EU edelläkävijä
- Siirtymän rahoittaminen
- Ketään ei jätetä

Puhdasta kohtuuhintaista energiaa

Nollapäästötavoite

Pelloilta pöytään -
elintarvikejärjestelmä

Rakentaminen ja
kunnostaminen
energia- ja resurssi-
tehokkaasti

Kestävään ja
älykkääseen
liikenteeseen
siirtyminen

EU:lle
kunnianhimoiset
ilmastotavoitteet
2030 ja 2050

Ekosysteemien ja
biodiversiteetin
säilyttäminen ja
ennallistaminen

Teollisuuden
kannustaminen
kiertotalouteen

Kestävät yhdyskunnat, ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen varautuminen

Vaikuttavuustavoitteemme:

Kunnat onnistuvat tehtävässään tuottaa ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäviä yhdyskuntia.

Kuntien toimintaedellytykset luoda puitteita kuntalaisen hyvälle ja turvalliselle arjelle ja yritysten toimintaedellytyksille ovat kunnossa.

Kuntien kyky vastata ilmastonmuutokseen, luontokatoon ja rakennetun ympäristön digitalisaatioon vahvistuu.

Euroopan vihreän kehityksen ohjelma (EU Green Deal) tukee suomalaisten kuntien vihreää siirtymää.

Kiitos.

Miira Riipinen
miira.riipinen@kuntaliitto.fi
@miirariipinen

www.kuntaliitto.fi

KUNTALIITON
BRYSSSELIN
TOIMISTO

30